

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการเลิกจ้างพนักงานของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ในประเทศไทยนั้น เริ่มต้นจากการที่ประเทศเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทุกธุรกิจจำเป็นต้องใช้มาตรการลดจำนวนพนักงานขององค์กร เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ บางองค์กรถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้ใช้วิธีการเลิกจ้างพนักงานก็ตาม แต่องค์กรก็ยังมี การนำเอามาตรการหลาย ๆ อย่างมาปฏิบัติ เพื่อความอยู่รอดขององค์กร เช่น การงดรับพนักงานใหม่ การสับเปลี่ยนตำแหน่งพนักงานภายในองค์กร การลดเงินเดือนพนักงานระดับบริหาร การลดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นภายในองค์กร ตลอดจนการลดโบนัสของพนักงานภายในองค์กรทุกระดับ เป็นต้น

ภาวะแรงงานในภาคเหนือ ณ สิ้นปี 2541 พบว่า การที่สถานการณ์เศรษฐกิจที่หดตัวทำให้อัตราการเลิกจ้างในภาคเอกชนลดลงร้อยละ 1.9 ทำให้การว่างงานเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่าตัว โดยเป็นการว่างงานในส่วนของภาคเกษตรกรรม เป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแสดงได้เป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 1.1 ตารางแสดงภาวะการเลิกจ้างพนักงานของภาคเหนือ

ภาวะการเลิกจ้าง (หน่วย : ล้านคน)			
	2540	2541	การเปลี่ยนแปลง (%)
ประชากร	12.09	12.16	0.60
กำลังแรงงาน(13 ปีขึ้นไป พร้อมที่จะทำงาน)	6.29	6.33	0.60
การจ้างงาน	6.22	6.10	-1.90
การว่างงาน	0.07	0.23	228.60

ที่มา : การสำรวจของสำนักงานสถิติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

จากการสำรวจของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน และ สวัสดิการสังคม จากสถานประกอบการรวม 107 แห่ง ในภาคเหนือ ณ ปี 2541 พบว่า มีจำนวน ที่ถูกเลิกจ้างทั้งสิ้น 3,267 คน โดยเพิ่มจากปี 2540 ถึง ร้อยละ 79 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมาก การเลิกจ้างดังกล่าวทำให้อัตราการว่างงานเพิ่มมากขึ้น เมื่ออัตราการว่างงานเพิ่มมากขึ้นส่งผลทำให้สภาพ เศรษฐกิจของประเทศมีแนวโน้มที่ลดลง ในทางกลับกันเมื่อประเทศเผชิญกับสภาพเศรษฐกิจที่ เจริญรุ่งเรือง หรือ มีการขยายกิจการ องค์การจะมีการจ้างพนักงานเข้ามาทำงานภายในองค์การ และ หากภายในองค์การมีตำแหน่งงานว่างลง กลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ก็ต้องมีการจ้างพนักงานใหม่ขึ้นมา เพื่อทดแทนตำแหน่งที่ว่างลง เช่นกัน โดยที่จังหวัดที่พบว่าการเลิกจ้างมาก ได้แก่ จังหวัด พิษณุโลกจังหวัดตาก จังหวัดลำพูน จังหวัดสุโขทัย และ จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งกลุ่มธุรกิจ ในจังหวัดดังกล่าวข้างต้นล้วนแต่เป็นกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมทั้งสิ้น

ปัญหาการเลิกจ้างพนักงานในปัจจุบันเป็นผลเนื่องมาจากที่ประเทศไทย เผชิญกับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และ ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์การเพื่อลดต้นทุน ขององค์การ ผู้ที่จะทำการตัดสินใจในการเลิกจ้างพนักงานนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นหัวหน้าหน่วยงาน และ เจ้าของธุรกิจ

ปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการพิจารณาการเลิกจ้างพนักงาน คือ ความจำเป็นของ พนักงานต่อการดำเนินกิจการขององค์การ และ ประสิทธิภาพของพนักงาน ตลอดจนการปฏิบัติผิด ระเบียบในการทำงานของพนักงานเป็นหลัก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นการศึกษาถึง ปัญหาการเลิกจ้างพนักงาน และ โอกาส ของการว่าจ้างใหม่ ของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจาก จังหวัดสุโขทัยเป็นหนึ่งในจังหวัดของภาคเหนือ ที่มีอัตรา การเลิกจ้างการเลิกจ้างพนักงานในองค์การมาก และ การเลิกจ้างจะทำให้อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ประกอบกับ การจ้างงานใหม่ภายในองค์การก็จะทำให้อัตราการว่างงานลดลง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษา เรื่อง "ปัญหาการเลิกจ้างพนักงาน และ โอกาสของการว่าจ้างใหม่ : กรณีศึกษากลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย" จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาถึงภาพรวมของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ที่มีการเลิกจ้างพนักงาน
2. ศึกษาถึงปัจจัยของการเลิกจ้างพนักงานที่เกิดขึ้นว่า เนื่องมาจากสาเหตุอะไร และมีรูปแบบอย่างไร
3. ศึกษาถึงผลกระทบของการเลิกจ้างพนักงานในกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมที่มีต่อกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ที่ทำการเลิกจ้าง
4. ศึกษาถึงภาพรวมของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ที่ทำการว่าจ้างพนักงานใหม่
5. ศึกษาถึงโอกาสในการจ้างงานใหม่ของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมในอนาคต

สมมติฐานของการศึกษา

1. การเลิกจ้างพนักงานภายในองค์การส่วนใหญ่ นายจ้างจะพิจารณาจากความสามารถ หรือ ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานเป็นอันดับหนึ่ง
2. อายุการทำงาน of พนักงานที่ถูกเลิกจ้างส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานที่มีอายุงานมากกว่า 1 ปี
3. หากองค์การ หรือ กลุ่มธุรกิจขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย มีโอกาสในการจ้างพนักงานใหม่ องค์การ หรือ กลุ่มธุรกิจเหล่านั้นจะเลือกจ้างบุคคลที่มีประสบการณ์เข้าทำงาน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ทำการศึกษาจะใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นกลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ที่เป็นธุรกิจที่ดำเนินการค้าส่ง ค้าปลีก และ การบริการ ซึ่งมีมูลค่าของสินทรัพย์ถาวร

ไม่เกิน 50 ล้านบาท ที่ดำเนินธุรกิจ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 50 แห่ง รวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 50 ชุด

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา

ธุรกิจขนาดย่อม หมายถึง ธุรกิจที่ดำเนินการค้า ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจการค้าส่ง กิจการค้าปลีก และ กิจการบริการที่มีมูลค่าของทุนจดทะเบียนไม่เกิน 50 ล้านบาท

การเลิกจ้างพนักงาน หมายถึง การที่องค์กรให้พนักงานพ้นจากการปฏิบัติงาน ซึ่งการพ้นจากการปฏิบัติงานนั้น มีสาเหตุ 4 ประการ คือ

1. พนักงานสมัครใจลาออก
2. พนักงานเกษียณอายุ
3. องค์กรให้ลาออก
4. องค์กรปลดออกจากงาน เนื่องจากการทำผิดข้อบังคับ หรือ กฎระเบียบขององค์กร

ซึ่งการเลิกจ้างที่เข้าข่ายกรณีที่ 1 – 3 องค์กรต้องจ่ายเงินทดแทนให้กับพนักงานที่เลิกจ้างนั้น ส่วนการเลิกจ้างที่เข้าข่ายกรณีที่ 4 องค์กรไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินทดแทนให้กับพนักงานที่ถูกเลิกจ้างนั้น (พยอม วงศ์สารศรี, 2538.)

การสับเปลี่ยนตำแหน่งพนักงานภายในองค์กร หมายถึง การเคลื่อนย้ายผู้ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบจากงานหนึ่งไปอีกงานหนึ่ง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538.)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกจ้าง หมายถึง ปัจจัย หรือ องค์ประกอบที่มีผลต่อการเลิกจ้างพนักงานในองค์กร ซึ่งสามารถวัดได้โดยแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

การจ้างใหม่ หมายถึง กระบวนการในการแสวงหาและจูงใจผู้สมัครงานที่มีความสามารถเข้ามาทำงานในองค์กร (พยอม วงศ์สารศรี, 2538.)

วิธีการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่

- 1.1 รายงานสถานการณ์แรงงาน และ สถิติการสังคม จังหวัดสุโขทัย ปี 2541 ของ กระทรวงแรงงานและสถิติการสังคม จังหวัดสุโขทัย
- 1.2 รายงานสถานการณ์แรงงาน และ สถิติการสังคม จังหวัดสุโขทัย ปี 2542 ของ กระทรวงแรงงานและสถิติการสังคม จังหวัดสุโขทัย
- 1.3 รายงานสภาพเศรษฐกิจ และ การเงินภาคเหนือ ปี 2541 ของ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ
- 1.4 รายงานเศรษฐกิจ ปี 2542 ของ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

2. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การออกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ศึกษากำหนดขอบเขตไว้ ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ที่ดำเนินธุรกิจในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 50 ชุด

2.1 การสุ่มตัวอย่างเป็นแบบ Probability Sampling โดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

2.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มธุรกิจขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจในจังหวัดสุโขทัย

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มธุรกิจขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for The Social Sciences) ในการประมวลผล

4. การเสนอรายงานการศึกษาใช้การเชิงพรรณนา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ คือ การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น (Questionnaires) และ การสัมภาษณ์ (Interviewing) โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา เรื่อง ปัญหาการเลิกจ้าง และ โอกาสของการว่าจ้างใหม่ : กรณีศึกษา กลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย นี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลเบื้องต้นของสถานประกอบการ

ลักษณะของคำถามจะเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended) เป็นแบบสอบถามที่ถามถึงข้อมูลเบื้องต้นของสถานประกอบการ เช่น ระยะเวลาในการดำเนินการทุนจดทะเบียนของกิจการ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 : ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกจ้าง

ลักษณะของคำถามจะเป็นคำถามแบบ Multiple Choice, Rating Scale และ Open-ended เป็นแบบสอบถามที่ถามถึง ปัจจัย หรือ สาเหตุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลิกจ้าง การนำมาตรการอื่น ๆ มาใช้ก่อนการเลิกจ้าง การเลิกจ้างขององค์กรครั้งสุดท้าย แนวโน้มของการเลิกจ้างพนักงานขององค์กรในอนาคต ผลกระทบขององค์กรที่มีต่อการเลิกจ้างพนักงาน และ แผนการช่วยเหลือพนักงานที่ถูกเลิกจ้าง เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างใหม่

ลักษณะของคำถามจะเป็นคำถามแบบ Multiple Choice, Rating Scale และ Open-ended เป็นแบบสอบถามที่ถาม ปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างใหม่ แนวโน้มของการจ้างพนักงานใหม่ คุณสมบัติของพนักงานที่องค์กรจะจ้างใหม่ และ รูปแบบของการจ้างพนักงานใหม่ เป็นต้น

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

สถิติที่ใช้ในการศึกษา การศึกษาเรื่อง ปัญหาการเลิกจ้าง และ โอกาสของการว่าจ้างใหม่ : กรณีศึกษา กลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย" ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติประเภทร้อยละ (Percentage)

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจได้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มธุรกิจขนาดย่อมในจังหวัดสุโขทัย เลิกจ้างพนักงาน
2. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจได้ทราบว่าเมื่อประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์เศรษฐกิจที่ดีขึ้น และ ในองค์กรมีตำแหน่งงานว่าง ธุรกิจขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จะมีอัตราการจ้างงานใหม่เพิ่มขึ้นหรือไม่
3. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ ได้ทราบว่า เมื่อธุรกิจขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย มีโอกาสในการจ้างงานใหม่ ธุรกิจขนาดย่อมเหล่านั้นจะจ้างพนักงานที่มีคุณสมบัติอย่างไร
4. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจได้ทราบถึง แนวโน้มของการจ้างงานใหม่ ของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย และ โอกาสของการจ้างงานใหม่ในอนาคต

ขั้นตอนการดำเนินงานศึกษา

ขั้นตอนในการศึกษา เรื่อง "ปัญหาการเลิกจ้างพนักงาน และ โอกาสของการว่าจ้างใหม่ : กรณีศึกษากลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย" นั้น เริ่มจาก

1. ศึกษาถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเลิกจ้างพนักงานในประเทศไทย
2. จัดทำแบบสอบถามเพื่อลำดับความสำคัญของปัจจัยของการเลิกจ้างพนักงาน สาเหตุของการเลิกจ้างพนักงาน และ แนวโน้มของการว่าจ้างใหม่ ของธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
3. นำเอาแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จำนวน 5 ชุด ไปทำการทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Pre test) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ กลุ่มธุรกิจขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจ ในเขตอำเภอศรีสัชนาลัย และ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
4. นำเอาแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ และ กลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ที่ดำเนินธุรกิจในเขต อำเภอศรีสัชนาลัย และ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย และ ดำเนินการแก้ไข แล้ว ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มธุรกิจขนาดย่อม ที่ดำเนินธุรกิจในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
5. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถาม และ ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ
6. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ และ สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้ธุรกิจขนาดย่อม เลิกจ้างพนักงาน และ วิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึง แนวโน้มของการว่าจ้างใหม่ เมื่อประเทศไทยเผชิญกับสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โดยจะเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของคำบรรยาย
7. สรุปผลการศึกษา และ เสนอแนะความคิดเห็นต่าง ๆ ที่คาดว่าจะประโยชน์แก่ธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย